

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. IV. De Causa ad dispensandum requisita.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

bitæ subordinationi subditorum, & frustranea esset reservatio casuum facta superiori Prælato, si posset Religiosus de licentiâ Superioris immediati adire Episcopum, ut absolvatur. Bene tamen hoc limitat Basil., & Pal., nisi necessitas urgeat impetrandi dispensationem, & Superior Prælatus facile adiri non possit. Tertio notandum, quod quando Prælatus regularis potest ipse dispensare cum suo subdito, manifestum sit, quod possit tunc illum subicere Episcopo, aut alteri, ut cum eo dispense; quia tunc Episcopus tanquam Delegatus ab ipso Superiore, & ipsius vices gerens dispensaret: Quare si nullus Prælatus Religionis posset subditum absolvere; aut si posset Superior mediatu, sed necessitas urgeret, & non posset facile adiri; aut si injuste negaretur dispensatio a Superiore, tunc habet locum sententia ista Sanch., quod præsumatur Religio privilegio exemptionis cedere, unde possit subditus de licentiâ Prælati ab Episcopo dispensari, vel absolvi, ut notat Pal. §. 4. num. 6. Demum notandum, in compendio Privilegiorum Mendicantium apud Sanch. loc. cit. haberi, quod possint universim Religiosi ex suorum Prælatorum licentiâ Episcopum adire pro dispensatione obtinenda.

ARTICULUS IV.

De Causa ad dispensandum
requisita.

- I. Ad valide dispensandum in lege propria non requiritur causa; Requiritur tamen probabilis causa, ut valeat dispensatio data ab eo, cui Legislator tribuit facultatem dispensandi.
- II. Ut licite tamen dispensatio concedatur, quanam causa requiritur?

- III. Num, & quando mortaliter peccet Legislator dispensando in propria lege sine causa proportionata?
- IV. Qualiter peccet subditus petendo a Superiore dispensationem, qua sine iusta causa detur?
- V. Num peccet, qui vivit dispensatione valide quidem, sed illicite sibi data?
- VI. In dubio de sufficientia causa ad dispensandum potest subditus iudicio Superioris se remittere, & licite uti dispensatione.
- VII. Pro foro tamen externo constare debet de sufficientia causa.
- VIII. In iure communi vetatur Episcopis, ne sine iusta causa in suis legibus dispensent; sed non eatenus talis dispensatio est invalida.
- IX. Invalide dispensat Pontifex sine iusta causa in iure Divino, ac naturali.
- X. Num sit invalida dispensatio in lege Superioris, si dispensanti non innotescat iusta causa, qua tamen revera adest?
- XI. Quid si viceversa causa iusta absit, & Superior dispensans bona fide supponat illam adesse?
- XII. Quanam censenda sit legitima causa ad dispensandum?
- XIII. Num teneatur Superior data iusta causa dispensationem concedere?
- XIV. An possit dispensans in lege Superioris onus aliquod imponere dispensato?
- XV. Qui potest in voto dispensare, potest etiam illud commutare; At qui potest in lege Superioris dispensare, non eatenus potest illam commutare.
- XVI. Episcopus dispensans in irregularitate quomodo possit aliquando multam imponere.
- XVII. Num requiratur gravior causa ad dispensandum in voto, quam in lege Superioris?

I. Inquirenda hic causa requisita tum ad valide, tum ad licite dispensandum, & quidem tum in lege propria, tum in lege Superioris; Sicut etiam num Superior supposita justa causa ad dispensandum, ad id teneatur; Et an possit aliquid imponere dispensando?

Quæritur itaque primo; Utrum requiratur causa, ut Legislator valide, aut licite possit in propria lege dispensare?

Respondeo, & dico primo, ad valide dispensandum in propria lege nullam causam requiri, quia ab ejus voluntate unice pendet obligatio; ut docent communiter contra nonnullos apud Merol. num. 237. Et idem dicendum de successore Legislatoris in eadem dignitate, & de Superiore Legislatoris: Sicut enim valet absolutio ab excommunicatione data ab istis sine causa, ita dispensatio. Utrum autem valeat dispensatio sine causa data ab eo, cui Legislator dedit facultatem dispensandi? Affirmat Sà, si Legislator det alicui plenam potestatem dispensandi, ut dat Papa Legato, seu Nuncio Apostolico; Sed communiter cum Sanch. lib. 8. disp. 17. negant; quia quamvis id possit facere Legislator, tamen non est credibile, quod de facto det ulli facultatem dispensandi, itaut valeat dispensatio data sine causa; quia non potest licite sic concedere facultatem dispensandi.

II. Dico secundo, ad licite dispensandum requiratur causa proportionata materię; quia Legislator sicut in impositione legis, ita in dispensatione tenetur bono communi prospicere. Docent etiam id communiter contra Angel., Armil., Sylvest., & alios apud Merol. num. 381. Neque obstat, quod aliquando petantur a Pontifice dispensationes in gradibus prohibitis nulla assignata causa; Nam tunc pro causa concessionis succedit copiosa e-

leemosyna donata a dispensato in sumptus publicos eroganda. Neque dicas, quod data justa causa ad dispensandum non requiratur auctoritas Superioris; quia justa sufficiens est ad excusandum ab obligatione legis humanę; ergo Superior potest licite etiam sine causa dispensare. Nam tunc sine dispensatione quilibet excusatur ab obligatione legis humanę, quando causa est per se certo sufficiens ad excusandum; ut qui feбри laborat, non indiget, ut dispensetur in jejuniis; At aliquando causa non est sufficiens ad excusandum, sed est sufficiens ad dispensationem licite concedendam; cum ad hoc non requiratur causa tam rigorosa, quam ad illud: Unde infirmitas gravior requiritur, ut aliquis excusetur a jejuniis, quam ut possit dispensari; Et copiosa eleemosyna data in sumptus publicos satis est, ut possit licite Pontifex sine exceptione personarum dispensare cum aliquo in gradibus prohibitis; quę tamen causa non satis est, ut a tali lege quilibet eximatur. Sic labor improbus, qui fieret ab aliquo quibusdam diebus anni, potest esse sufficiens causa, ut toto anno dispensetur a Pontifice in jejuniis, in horis Canonice; quamvis eadem causa solum satis sit ad eximendum illum pro tempore impotentię.

III. Dubium est primo, an peccet mortaliter Legislator dispensans in lege sua sine justa causa? Suar. lib. 6. de Legibus c. 18., Valent., Rodriq., & alii apud Pal. docent, ex genere suo esse mortale, nisi levitas materię excuset: Verbi gratia, peccat mortaliter Pontifex dispensando sine causa cum Sacerdote, ne recitet officium, ne jejuset in Quadragesima. Ratio est, quia peccat contra justitiam distributivam; nam hoc est proprie acceptio personarum, quę opponitur justitię distributię, ex D. Th. 2. 2. quęst. 63., & ex genere suo est mortale. Sed commu-

nus cum Sanch. lib. 8. disp. 18., Sal., Laym., Pal., & Merol. num. 293. docent esse veniale, si absit scandalum, aut damnum notabile aliorum; Sicut diximus veniale esse, si Legislator sine causa nolit suam legem observare, ad quam tenetur vi directiva ex lege universali. Ratio est, quia non videtur gravis deformitas, quod pars non conformetur toti. Ad rationem in contrarium respondet Sal., non omne peccatum contra justitiam distributivam esse mortale, nisi adsit materia gravis: Sicut quamvis peccatum furti ex genere suo sit mortale, tamen non omne peccatum furti est mortale, nisi sit materia gravis: Etenim ex genere suo aliquod peccatum esse mortale solum importat, quod ut plurimum sit mortale, nisi excuset parvitas materiae, aut indeliberatio, &c.; in casu autem nostro videtur esse materia levis contra justitiam distributivam eximere aliquem sine causa a legis obligatione, quando hoc nec trahit scandalum, nec damnum aliorum; quia injuria hæc inæqualitatis non censetur gravis; Sicut intervenit injuria gravis inæqualitatis in distributione officiorum, & Dignitatum; quia tribui hæc minus digno cedit in grave damnum digniorum, & Reipublicæ.

IV. Hinc sequitur, quod subditus petens a Superiore dispensationem in lege ipsius Superioris, sine justa causa, peccet quidem, quia petit rem intrinsece malam, quam non potest Superior ponere sine peccato; Sed juxta primam sententiam peccat mortaliter, quia petit rem, quam Superior sine mortali ponere non potest; Juxta secundam vero sententiam peccat tantum venialiter, quia Superior juxta secundam sententiam peccat tantum venialiter sic dispensando.

V. Dubium est secundo, an peccet, qui utitur dispensatione facta valide a Legislatore in lege sua, sed il-

licite, quia sine causa? Ledesm. apud Merol. num. 297. putat peccare mortaliter, ut docet de Legislatore concedente dispensationem. Verum communius, & probabilius docent cum Sanch., Valent., Cordub., peccare solum venialiter propter deformitatem, quam secum fert, quod pars sine causa difformetur a toto; ut diximus de Legislatore transgrediente legem suam. Suar. tamen lib. 6. cap. 19., Sal., Azor. putant, probabilius esse, quod ne venialiter quidem peccet; quia nulla est obligatio, ne valide dispensatus difformetur ab aliis in legis observatione; Solum itaque putant, peccatum committi a dante, vel petente dispensationem sine causa, non ab utente illa: Et Legislator transgrediens legem suam peccat, quia secummet tunc veluti dispensat, atque adeo sine causa vulnerat legem suam, quod lege naturali illi prohibetur, non præcise quia utitur dispensatione sine causa sibi data; Quamvis Cajet., & alii apud Bonac. quaest. 2. punct. 3. num. 6. contra Suar. putent, præciso scandalo non peccare ne venialiter quidem Legislatorem, si secum sine justa causa dispense; quia lege naturali tantum tenetur servare suam legem, nisi secum dispense; non vero tenetur non dispensare secummet, præciso scandalo: Quando vero quis uteretur dispensatione invalide data, puta dispensatione voti data sine justa causa a Pontifice, procul dubio peccaret mortaliter, quia dispensatio invalida non eximit dispensatum a lege, sicut eximit dispensatio valida, quamvis illicite data.

VI. Demum qui dubitat, an subsit justa causa ad dispensandum, petitque dispensationem remittendo Superiori judicium de sufficientia causa, potest licite uti dispensatione; quia præsumendum est, quod Superior judicaverit, causam esse sufficientem, & quod

quod non peccaverit dispensationem concedendo.

VII. Dubium tamen est tertio, An præsumatur semper sufficiens causa in Superiore dispensante, quando de causa non constat? Et sane si motu proprio in lege propria dispenset Legislator, præsumi debet iusta causa; quia Princeps præsumitur iustitia plenus: Si vero dispenset in lege Superioris, tunc causa non præsumitur, sed probari debet; quia si dispensat ad instantiam, censetur dispensatio extorta propter importunitatem, juxta Bartol. in leg. 1., Cod. De petit. bon.; Si vero citra instantiam dispensat in lege Superioris, cum id absque causa fieri nequeat, opus est de causa constare. Notant tamen Sanch., & Armil., Suar. apud Merol. num. 266., id intelligendum esse pro foro externo; Nam pro foro conscientie præsumi semper debet causa sufficiens, quando non constat oppositum; quia non est subditi facta Prælatorum discutere.

VIII. Dubium est quarto, An sicut dispensatio Superioris, verbi gratia Pontificis, facta sine iusta causa in propriis legibus est valida, ita etiam sit valida dispensatio facta ab Inferiore, puta ab Episcopo, in legibus suis sine iusta causa?

Respondeo, aliquos cum Innoc. negare apud Merol. num. 250., quia talis dispensatio est contra jus commune in cap. Cum omnis, De constitution. dispensatio autem Inferioris in jure communi facta sine causa est invalida. Sed communiter affirmant; quia eadem est ratio de Superiore, ac de Inferiore Legislatore relate ad leges suas. Ad rationem in contrarium respondetur, prohiberi quidem in jure communi, quod fiat ab inferiore Legislatore, verbi gratia ab Episcopo, dispensatio in suis legibus sine causa, & ideo talis dispensatio est illicita, utpote contra talem prohibi-

tionem; at non per hoc est invalida; quia dispensando Episcopus in suis legibus contra prohibitionem juris communis, non dispensat in jure communi, sed violat jus commune dispensando valide in legibus suis: Sicut diximus, quod possit valide Episcopus dispensare in propriis legibus, quamvis juraverit se non dispensaturum; quia dispensando violat juramentum, & peccat, non vero dispensat in juramento; ut communiter docent contra Armil., Tabien., Azor. apud Merol. num. 255.

Hinc sequitur, dispensationem Episcopi, vel Archiepiscopi factam sine causa in legibus Synodi Diocesane esse validam; quia, ut diximus cum communi contra Medin., & Rodriq., Episcopus non est inferior synodo ista, nec se habet ad illam instar Decani ad Capitulum Ecclesie Cathedralis, sed ut Legislator adhibens Parochos ut Consiliarios, non ut Legislatores; Contra vero Archiepiscopus est inferior Concilio Provinciali, seu Nationali; cum ab Archiepiscopo ad tale Concilium detur appellatio, ut communiter docent cum Glos. in cap. A collatione, De appellat. in 6. (Quicquid sit, an incurrat censuras in eo latus, cum videatur eximi in cap. Grave, De præbendis, apud Merol. num. 263.) & ideo dispensatio facta sine causa ab Archiepiscopo, necnon ab aliis Episcopis suffraganeis in legibus Concilii Provincialis est invalida.

IX. Quæritur secundo, Utrum requiratur causa, ut possit inferior in lege Superioris valide dispensare?

Respondeo cum communi affirmative; quia non censetur Superior concedere inferiori potestatem, nisi ad dispensandum rationabiliter: Quare sicut OEconomus dissipans, & alienans bona Domini, contra ipsius voluntatem, non transfert dominium, quia cum non sit dominus, sed administra-

tor,

tor, debet bona illa administrare juxta præsumptam voluntatem domini; ita in casu nostro Inferior si sine causa dispensat in lege Superioris, invalide dispensat, quia veluti dissipat bona domini contra ejus voluntatem; cum non possit iis uti, nisi ex præsumpta voluntate Superioris.

Hinc sequitur, invalide Pontificem dispensare sine causa in jure Divino, aut naturali, videlicet in voto, juramento, residentia Pastorum, &c.; invalide etiam Episcopus, & Archiepiscopus dispensant in lege Concilii Provincialis, & a fortiori in lege Pontificis sine causa: Unde nisi excuset parvitas materiæ, mortaliter peccat tam concedens, quam petens talem dispensationem, quam ea utens, ut communiter docent Doctores. Putat Sanch. lib. 8. disp. 17. num. 6., non peccare dispensantem in lege Superioris non examinando causæ sufficientiam, quando illi committitur, ut dispense cum determinatis personis, nulla mentione facta cognitionis causæ dispensandi; quia tunc Commissarius est merus executor, & præsumere debet, quod committens causam dispensationis examinaverit. Sed Pal., & Merol. num. 205. id negant; quia quamvis non fiat mentio cognitionis causæ, non per hoc omitti potest; quia a jure ipso naturali monetur dispensans ad examinandum causam dispensationis; Unde non debet a delegante moneri.

X. Dubium est primo, Utrum valida sit dispensatio facta in lege Superioris, non præcognita causa a dispensante, quæ tamen revera aderat?

Negant Azor., & Navar. apud Merol. num. 210., tum quia sic dispensans excedit limites suæ commissionis; præsumitur enim, & aliquando expresse est commissæ facultas dispensandi, præmissa cognitione causæ, prout jure naturali dispensans est obligatus;

Tum etiam quia in Trident. sess. 24. cap. 18. dicitur, dispensationem factam, non cognita causa, surreptitiam censeri. Sed communius affirmant in foro conscientie validam esse cum Sanch. lib. 8. disp. 17., Sal. disput. 20. sect. 9.; tum quia sicut valet lex imposita absque cognitione causæ, si revera intercedat causa boni communis; ita valet hujusmodi dispensatio; Tum pariter quia in Cap. *Nihil*, *De elect.* dicitur, Electus sine causâ examine esse ejiciendus, cum est indignus; unde a contrario sensu infertur, quod si sit dignus, non debet ejici. Quare ad rationes in contrarium respondetur, præsumendum quidem esse, quod sit commissæ facultas dispensandi cognita causa, & sæpe expresse id imponitur; sed ut rite, & recte, non ut valide fiat dispensatio. Immo aliquando licite fit non præmissio examine causæ, quando scilicet causa vel constat ipsi dispensanti, vel est notoria; quia in notoriis non exigitur ordo juris, nec opus est examine, ex Cap. *Manifesta* 2., *quæst.* 1. Quare Trident. loc. cit. intelligendum est quoad præsumptionem fori externi; dicit enim, surreptitiam censeri, non esse.

XI. Dubium est secundo, An contra valida sit dispensatio facta in lege Superioris, quando dispensans bona fide judicavit causam esse sufficientem, cum revera non sit talis?

Affirmant communius cum Azor., Vasq., Molin., Sà, Rebel. Sanch. loc. cit., & aliis apud Bonac., quia non est credibile aliam esse Pontificis intentionem circa leges suas, dum permittit inferiori, ut dispense; recta enim Ecclesiæ gubernatio postulat, ut scrupulis obvietur; nec oportet passim infringere gesta bona fide a Prælati. Unde Azor. lib. 7. cap. 29. quæst. 6. docet, quod si Prælati dispenset bona fide cum aliquo in lege
jeju-

jejunii, putans causam esse justam, talis dispensatio profit, quia bona fide facta: Et idem docent aliqui de dispensatione facta in voto, & in jure Divino cum Reginald. lib. 31. num. 195. ; quia inter homines gesta, vel dispensata ab Oeconomo bona fide valida sunt, nec dominus aliud requirit a suo oeconomo, quam ut bona fide procedat; Similiter nec aliud Deus requirit a Pontifice dispensante in votis. Sal. tamen disp. 20. sect. 4, Navar., Bonac. num. 8., Pont., & alii arbitrantur oppositum; Docent enim non esse tutum in conscientia, qui tali dispensatione utitur, quando illi constat, causam non impulsivam, sed finalem, seu motivam fuisse insufficientem, etiamsi bona fide dispensationem petierit; quia sicut bona fides petentis non facit validam dispensationem factam in lege superioris a Prælo non judicante dari causam sufficientem, ut diximus, ita nec facit validam dispensationem bona fides concedentis, quando dispensatus advertit, causam non esse sufficientem, & ex errore concessam esse dispensationem. Et ratio a priori est, quia in dispensatione semper præsumendum subintelligi clausulam illam, *Si causa subsistat*; quia non præsumitur delinquere, qui dispensat; delinqueret autem, qui vellet dispensare, etiamsi causa non subsistat. Neque obstat, validam esse alienationem bonorum Ecclesiæ factam a Prælo bona fide putante dari sufficientem causam, quæ revera non datur; ut docent communiter cum Molin., & Bonac. De Contractibus disp. 3. quæst. 8. punct. 4, Nam ex hoc, quod Ecclesia noluerit irritare contractum in proposito casu ad vitandas lites pro foro externo, ut docent communiter Doctores, & ipsa experientia, non inde sequitur, quod non sit irrita in foro conscientie similis dispensatio, ad quam licite

concedendam justa causa requiritur; Nam exceptio, seu dispositio specialis in uno casu non est ad alium trahenda, ex leg. *Jus irregular. ff. De legib.*; Nec obstat ratio in contrarium adducta a Sanch., quia bona gubernatio Ecclesiæ non postulat, ut sint valida, quæ sine causa sufficienti bona fide peracta sunt, sed quod non peccet, qui tali dispensatione utitur, donec constiterit de causæ insufficientia. Equidem huic sententiæ subscribo; censeo tamen primam sententiam communiorum esse valde probabilem; Satis enim videtur, ut bona fide petita sit, & concessa dispensatio, ut censeatur velle Superior illam concedere, etiamsi constiterit, causam non esse sufficientem; sicut valida sunt inter homines dispensata ab Oeconomo bona fide, & possunt ea bona retinere, etiamsi deinde constet, causam non esse sufficientem.

XII. Dubium est tertio, quanam censeatur legitima causa ad dispensandum?

Respondeo cum communi, prudentis arbitrio definiendum, spectata præfertim qualitate personæ, ex qua sapè oritur sufficiens causa dispensationis; quia ad bonum publicum spectat personas excellentes gratas habere, ex D. Th. 2. 2. quæst. 63. art. 2. ad 2., & Trident. sess. 24. cap. 5.: Spectari etiam debet necessitas, utilitas dispensationis, pietas. Semper tamen dispensatio cedere debet in bonum publicum, cum sit actus auctoritatis publicæ, & jurisdictionis communis; Cedit tamen in bonum publicum, si dispensetur, ut necessitatibus singulorum subveniatur; Verbi gratia, si ob inopiam, & paupertatem dispensetur cum aliquo in impedimento consanguinitatis; Vel ob periculum incontinentiæ in voto Castitatis; Vel si ad vitandum majus malum dispensetur in aliqua lege; hoc enim mediate confert

fert ad bonum publicum.

XIII. Quæritur tertio; an stante legitima, & iusta causa dispensationis teneatur Superior dispensationem concedere petenti?

Respondeo, Armil., & alios apud Sanch. lib. 3. de Matrim. disput. 10. docere, quod teneatur, & peccet, si neget sine iusta causa; quorum sententiam probabilem putat ipse Sanch., & Pal. punct. 8. num. 8.

Ratio est, quia si data legitima causa Superior cum uno subdito dispenset, & non cum alio, est acceptor personarum: Prælati enim ex iustitia distributiva tenentur pro merito causæ beneficium suæ potestatis distribuere subditis; cum in bonum subditorum habeat jurisdictionem. Suar. tamen lib. 6. cap. 18., Sal., Sanch., Rodriq., Pal. probabiliter negant teneri, quando dispensatio non conducit graviter ad bonum publicum, aut privatum alicujus: Sicut enim non tenetur Legislator legem ferre data iusta causa, nisi quando non potest alia via bono publico prospicere, ita nec semper tenetur dispensationem concedere; aliter quicquid posset facere Superior, ex necessitate faceret, contra legem *Quicquid 40. ff. De judiciis*: Et in cap. *Didici 1. quest. 7.* dicitur dispensatio esse gratia; ut sciatur, eam non esse debitam. In aliquibus tamen casibus dispensatio est debita; Primo quando jus præcipit, ut existente tali causa dispenseatur a Prælato; ut in Cap. *Domino Sancto, dist. 50.* Sicut etiam in dispensationibus Sacrae Pœnitentiariæ præcipitur discreto Confessario, ut dispenseat, si preces veritate nitantur. Secundo si subditus graviter ea indigeat ad vitandum grave damnum vel spirituale, vel temporale; tenetur enim tunc Prælati illam concedere; ex charitate quidem ad vitandum damnum temporale; ex officio tamen ad vitandum damnum

spirituale subditi, atque adeo ex iustitia. Tertio, si sit necessaria ad vitandum scandalum, vel ad commune bonum.

Ex his apparet, quid dicendum in delegatis, An scilicet teneantur dispensationem concedere petentibus ex causa? Sanch. lib. 4. cap. 54. loquens de voto dicit, quod habens privilegium dispensandi in sui favorem (ut habent Regulares) non tenetur uti hoc privilegio; secus tamen si privilegium concessum sit in favorem pœnitentis, Pal. vero punct. 8. putat, quod si Confessarius acceptavit electionem factam a pœnitente, ut ab eo dispenseatur, si cognoverit causam esse iustam, non possit deinde dispensationem negare iusta existente causa, etiamsi privilegium dispensandi habeat confessarius in sui favorem; Ratio est, quia ratione acceptatæ electionis ad id tenetur ex iustitia; Secus vero si electionem non acceptet.

XIV. Quæritur quarto, An quando inferior dispensat in lege superioris de licentia illius vel expressa, vel præsumpta, possit dispensato imponere aliquid onus, verbi gratia, quod recitet coronam, vel faciat elemosinam?

Respondeo, Azor., Navar., Suar. lib. 6. cap. 16. affirmare dicendo, quod possit Episcopus imponere, verbi gratia, recitationem coronæ illi, cum quo dispensat in lege jejunii, vel observationis festorum. Ratio est, quia cui licet, quod plus est, licet, quod minus est, ex Reg. *Cui licet, De reg. juris in 6.*, plus est autem dispensare, quam commutare; quare qui potest in lege dispensare, potest a fortiori commutare, & sic alia onera imponere. Monet tamen Suar., imponendum esse onus proportionatum dispensationi; Verbi gratia, si dispenseatur alicui in interstitiis, in denunciationibus ante matrimonium, in

con-

concessione dimissio-
 rum, ut possit
 ab alio Episcopo ordinari, &c. non
 est onus proportionatum, quod solvat
 pecuniam, etiam si per modum ele-
 mosynæ; quia hoc redoleret simoniam;
 sed esset proportionatum, quod ali-
 quo tempore, verbi gratia, inserviat
 Ecclesiæ; aut aliud pium onus exer-
 ceat. Communius tamen cum Sanch.
 lib. 8. disp. 14., Filliuc., Bonac., Me-
 rol. num. 217. negant id posse fieri;
 quia facultas data ad dispensandum in
 lege Superioris non includit facultatem
 ad commutandam unam mate-
 riam legis in aliam; quia per dispen-
 sationem tollitur obligatio simpliciter,
 per commutationem tollitur una, &
 imponitur altera obligatio, quod non-
 nisi a Legislatore supremo potest fie-
 ri; quia hic solus potest legem suam
 in aliam commutare, & sic dispensa-
 re, imponendo aliquod onus, ex cap.
Licet, De Fer. Quando tamen dispen-
 satio non est debita, cum non teneatur
 tunc Superior legem suam relaxare,
 poterit pro illius obligatione aliam
 materiam subrogare; si vero dispen-
 satio sit debita, non potest imponere
 ullum onus, ut patet; quia pro ac-
 tione debita nullum onus imponi
 potest.

XV. Hic autem notandum, quod
 qui potest dispensare in voto, possit
 etiam onus imponere in dispensatione,
 atque adeo illud commutare, ut
 dicemus in loco cum Less. contra A-
 zor. Contra vero non omnis, qui
 potest dispensare in lege, potest illam
 commutare; Nam commutare in lege
 est plus, quam dispensare, commutare
 vero in voto est minus, quam
 dispensare, & hoc illud includit. Et
 disparitas est, quia quamvis commu-
 tans votum non possit ipse absolute
 novam voti obligationem imponere;
 at potest is, cui votum commutatur,
 acceptando commutationem, obligare
 se vinculo voti ad hanc aliam mate-

Pars I.

riam: Contra vero non potest ulla-
 tenus nec Prælatus non supremus, nec
 subditus commutare obligationem le-
 gis Superioris in aliam. Quod etiam
 patet a posteriori, quia potest vovens
 commutare sibi votum in melius, non
 potest autem commutare opus lege
 impositum in aliquid melius, verbi
 gratia jejunium in peregrinationem;
 cum non possit sibi novam legis ob-
 ligationem imponere; Et sic respon-
 detur ad rationem in contrarium.

XVI. Nec obstat, quod passim ju-
 dices Ecclesiastici dispensantes in irre-
 gularitate, vel alia lege Pontificis in
 casu sibi permisso imponunt aliquam
 multam pecuniariam per modum cu-
 jusdam commutationis. Nam id faci-
 unt innixi opinioni probabili oppo-
 sitæ, putantes, quod Pontifex dando
 facultatem dispensandi det facultatem
 vel dispensandi integre, vel cum ali-
 qua commutatione admixta. Præter-
 quamquod quando Episcopus dispen-
 sat in irregularitate ex delicto, potest
 imponere onus non per modum com-
 mutationis, sed in pœnam delicti.

XVII. Quæritur quinto, an gravior
 causa requiratur ad dispensandum in
 lege humana, quam in votis, vel ju-
 ramentis? Verbi gratia, si quis vo-
 veat jejunare uno die, & detur lex
 Ecclesiastica jejunandi, utra est ma-
 jor obligatio requirens gravio-
 rem causam ad dispensationem?

Respondeo, aliquos cum Navar. in
 Sum. cap. 12. num. 57., & Alberico
 apud Merol. num. 309. putare, obli-
 gationem voti esse gravio-
 rem obligationem legis humanæ,
 quia omnia quæ
 possunt præcipi, possunt voveri,
 non econtra; cum castitas non
 possit præcipi, sed possit voveri,
 ex *Cap. Integritas 32. quest. 1.*,
 Sanch. vero putat lib. 1. cap. 14.
 num. 8., legem esse magis
 obligatoriam, quam votum;
 quia major potestas, & voluntas
 superior videtur magis obligare,
 quam

Y in.

inferior potestas, & voluntas; Votum autem obligat ex voluntate propria, lex ex voluntate superioris, & ideo lex magis obligat, quam votum; Unde communiter gravior requiritur causa ad dispensandum in lege, quam in voto. Suar. tamen mediam viam probabilius inquit tom. 2. de relig. lib. 4. de voto cap. 3. dicendo, quod si materia legis humanae non spectet ad virtutem religionis, lex minus obliget, quam votum. Ratio est, quia gravius peccat, qui transgreditur votum jejunandi, quam qui transgreditur legem jejunii; siquidem iste peccat tantum contra temperantiam, & obedientiam, ille vero contra virtutem Religionis, quae est virtus altior, & ideo gravius obligans. Si vero materia legis humanae spectat ad eandem virtutem Religionis, ut est lex de audiendo Sacro, de communicando, de recitandis horis, tunc gravior est obligatio, ubi materia est gravior: Verbi gratia, quia lex de Eucharistia suscipienda est materia gravissima, gravius obligat, quam votum audiendi Sacrum, vel jejunandi: etenim quisvis uterque peccet contra Religionem, & qui transgreditur legem communio- nis, & qui violat votum audiendi Sa- crum, aut jejunandi; at quia lex illa praecipit aliquid gravius, obligatio est gravior: Contra vero si lex obliget ad recitandam coronam, & votum sit de jejunio in pane, & aqua, ob- ligatio voti est gravior ratione mate- riae, quamvis peccet contra Religio- nem, tam qui transgreditur istam le- gem, quam qui violat illud votum. Si vero circa eandem materiam spe- ctantem virtutem Religionis datur & lex, & votum, verbi gratia, de audienda missa, Suar. putat, incertum esse, utra sit major obligatio, legis, an voti? Sed probabilius est, quod docent Sanch. loc. cit., & Filliuc. quaest. moral. tract. 26. cap. 3. num.

78., majorem esse obligationem legis, propter rationem adductam; quia scilicet ceteris paribus est obligatio orta a potestate, & voluntate superio- re: Unde qui tenetur die Veneris, verbi gratia, jejunare ex voto, & die Saturni ex praepcepto, & alterutrum tantum jejunium potest ponere, debet omittere jejunium ex voto, & ponere jejunium praepceptum. Ad rationem in contrarium adductam ex Alberico, quod scilicet materia quaelibet praep- ti possit esse materia voti, & non e converso, Respondetur, hinc solum inferri, quod obligatio voti sit major extensive, quatenus ad plura extendi possit, quia magis voluntarie suscipi- tur.

ARTICULUS V.

Quibus de causis obtenta dispensatio sit invalida?

- I. Dispensatio est nulla, donec dispen- satio innorescat, & acceptetur.
- II. Multis de causis potest in dispensan- te deficere voluntas dispensandi.
- III. Ratihabitio de praesenti signis exter- nis manifestata sufficit ad dispensa- tionis concessionem.
- IV. Ratihabitio de futuro, quae sufficit ad licentiam concedendam, non suf- ficat ad concedendam dispensatio- nem.
- V. Quibus signis censetur Superior tacite dispensare?
- VI. Praelati taciturnitas saepe est signum permissionis, non dispensationis.
- VII. Num dispensationes metu extorta sint validae?
- VIII. Dispensatio extorta per dolum cir- ca causam finalem est invalida: Secus vero si dolum sit circa cau- sam impulsivam; In dubio prae- sumendum, quod causa fuerit impul- siva.
- IX. Rescriptum gratiae surreptitium est